

Universal Declaration of Human Rights - Turkmen (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Адам хукукларының ахлуумумы Декларациясы

Гирши

Баш ассемблея ахлуумумы паракатчылыгың, адалатлылыгың ве азатлыгың эсасы болуп дурян адамзат машигаласының агзаларының хеммесине махсус болан мертебесини, дең дережели ве айрылмаган хукукларыны гоз оңүнде тутуп,

адам хукукларына болан эсгермезлик этмегиң ве йигренжигиң адамзадың выжданыны гахар-газаба мүндүрйән вагышчылыклы херекете гетирмеклигини ве адамларың бейик ниетиниң ыглан эдиши ялы адамлар сөз ве пикир азатлыгына эе болуп, горкудан ве мэтэчликден азат болуп яшар ялы дүнийәни гурмаклығы гоз оңүнде тутуп,

адам өзүниң иң соңкы серишдеси хөкмүнде залымлыга ве эзъет бермә гаришы совеше галмага межбур болмазлыгыны үпжүн эдер ялы адам хукукларыны кануның гүйжүниң горамалыдыгыны гоз оңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасы өз Уставында адамың эсасы хукукларына, адамзат шахсыетиниң гымматына ве мертебесине, ве эркеклер биле аяларың дең хукугына болан ынамыны ыкпар этмегини ве гиңишлейиш азатлыкда дурмуш шертлериниң говуланмагына ве социал өсүше ярдам этмек барадакы карарыны гоз оңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасының агзалары-дөвлетлериң адам хукукларыны ве эсасы азатлыклары бержсай этмәге ве ахлуумумы хормат этмәге өз үстлерине алан борчларыны гоз оңүнде тутуп,

шол өзлерине алан борчлары долы ерине етирмекде шу хукукларың ве азатлыкларың хәсиетини ахлуумумы дүшүнмеклигиң улы ахмиединиң бардыгыны гоз оңүнде тутуп,

хер бир адам жемгыетиң хер бир гурамасы хемие шу Декларация эасланып, билим хем-де ылым үсти биле шу хукуклар ве азатлыклар хормат гоймаклығы ярдам этмәге чалышмаклары үчин, ве мили хем-де халкара прогрессив чарелериң үсти биле, ве олары дөвлетлериң – Гураманың агзаларының халкларың арасында-да, оларың юрисдикциясының астындакы халкларың чәгинде-де ахлуумумы ве нетижели ыкпар этмеклери ве амала ашырмаклары үчин шу Адам хукукларының ахлуумумы Декларациясыны хемме халкларың ве дөвлетлериң ерине етирмәге чалышмалы везипеси хөкмүнде ыглан эдйәр.

1-нәжи МАДА

Хемме адамлар өз мертебеси ве хукуклары боюнча дең ягдайда дүниә инйәрлер. Олара аң хем выждан берлендир ве олар бир-бирлери биле доганлык рухундакы гарайышда болмалыдырлар.

2-нәжи МАДА

Хер бир адам шу Декларацияның ыглан эдйән хемме хукукларында ве азатлыкларындан жынсына, реңкине, аял-эркеклигине, дилине, сыясы я-да баишга гарайышларына, мили я-да социал гелип чыкышына, байлыгына, гатлагына я-да баишга ягдайына серетмезден дең дережде пейдаланмалы.

Онданам башга адамьың дегшили юрдуьың я-да ериниң гарашсыз, гозегчилик астында, озүни озбашдак доландырмаян я-да озбашдаклыгың башга бир чаклендирилмек ягдайында болмагына серетмезден сыясы, хукук я-да халкара статус эсасында тапавут гоюлмалы дэл.

3-нжы МАДДА

Хер бир адам яшамага, азатлыга ве шахсы элдегримесизлиге хукуклыдыр.

4-нжы МАДДА

Хич ким гулчулыкда я-да табынлыкда сакланмалы дэлдир: гулчулык ве гул сөвдасы ахли горнүшинде гадаган эдилйэр.

5-нжы МАДДА

Хич ким гыналмага я-да мертебесини кемсидйэн рехимсиз, ынсаныетсиз гатнашыга ве жеза сезевар эдилмели дэлдир.

6-нжы МАДДА

Хер бир адам, хайсы ердедигине серетмезден, онуң шахсыетиниң хукугылыгыньың ыкпар эдилмегине хаклыдыр.

7-нжы МАДДА

Хемме адам канун онүнде деңдир ве хич бир тапавутсыз кануны горага хаклыдыр.

8-нжы МАДДА

Хер бир адам Конституция я-да канун тарапындан оңа берлен эсасы хукукларың бозулан ягдайында долы ыгтыярлы милли судлар тарапындан оз хукукларыньың дикелдилмегине хаклыдыр.

9-нжы МАДДА

Хич ким эсассыз туссаг эдиллип, сакланылып я-да ковулып билинмез.

10-нжы МАДДА

Хер бир адам озүниң хукукларыньың ве борчларыньың аныкланылмагы үчин ве оңа горкезилйэн жєнаят айыпламаның догрулыгыны аныкламак үчин гарашсыз, битарап суд тарапындан адалатлылыгың хемме талапларына лайыклыкда долы деңшик эсасында оз ишине серетдирмэге хаклыдыр.

11-нжы МАДДА

1. Жєнаят эденлиги барада айыпланян хер бир адам, тэ оңа горанмага ахли мүмкинчиликлерин доредилен ачык судуң серетмегинде онуң гүнэси канун эсасында аныкланянча, ол гүнэкэр дэл дийлип хасапанылмага хаклыдыр.

2. Хайсыдыр бир херекет эденлиги я-да херекетсизлик эденлиги үчин шонуң эдилен дөврүнде милли канунлар боюнча я-да халкара канунлар боюнча жєнаят хасапанылмаян болса, хич ким сонра ол боюнча гүнэкэрчилиге чекилип билинмез. Шейле хем жєнаятың эдилен дөврүндэкиден артыкмач жєза чэреси белленилип билинмез.

12-нжы МАДДА

Хич кимниң шахсы ве машгала дурмушына эсассыз аралашылып, онуң яшайыш жайының элдегримесизлигине, онуң хабар серишделериниң сырына я-да онуң намысына ве абрайына эсассыз каст эдиллип билинмез. Хер бир адам шейле аралашылмакдан ве каст эдилмекден канун тарапындан горага хаклыдыр.

13-нәжи МАДДА

1. Хер бир адам хер бир дөвлетниң чәгинде бир ерден башга ере эркин эркин гитмәге ве өзүне яшамага ер сайлап тутмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам ислендик юрды, шол санда өз юрдуны хем ташилап гитмәге ве өз юрдуна доланып гелмәге хаклыдыр.

14-нәжи МАДДА

1. Хер бир адам ызарланылмакдан гачып, башга юртлардан гачыбаталга гөзлемәге ве шол гачыбаталгадан пейдаланмага хаклыдыр.
2. Сьысы дәл жєнаят эдилєнлиги үчин, я-да Бирлєшен Миллєтлєр Турамасының максатларына ве принциплерине терс гелїєн иш эденлиги үчин ызарланылган махалында бейле хак-хукук уланылып билинмєз.

15-нәжи МАДДА

1. Хер бир адамың гражданлыга хакы бардыр.
2. Хич бир адам гражданлыктан я-да гражданлыгыны үйтгедип билмек хукугындан эсассыз махрум эдиллип билинмез.

16-нәжи МАДДА

1. Хер бир кәмиллик яшына етен эркек ве аял, жьынс алааматларына, миллєтине ве динине серетмєзден хич бир пәсгелчиликсиз ягдайда никалашмага ве машгала гурмага хаклыдыр. Олар никалашган махалында-да, никада дуран махалында-да, никаны бөзган махалында дең дєрєжели хукуктан пейдалангярлар.
2. Ника динє никалашган тарапларың эркин ве долы ылаалашмаклары эсасында гыйылып билинєр.
3. Машгала жємгыєтнїң тебигы ве эсасы өйжүги болуп, ол жємгыєт ве дөвлет тарапындан горалмага хаклыдыр.

17-нәжи МАДДА

1. Хер бир адам әмләге еке өзи-де, башгалар билєн билєликдє-дє эечилик эдип билєр.
2. Хич ким эсассыз ягдайда әмләгиндєн махрум эдиллип билинмєз.

18-нәжи МАДДА

Хич бир адам пикир, выждан ве дин азатлыгына хаклыдыр, бу хак өз диниңи я-да гарайшыңы эркин үйтгедип билмеклиги, эркинликдє өз диниңе я-да гарайшыларыңа озбашдак я-да көпчүликлейин уюп билмеклиги, көпчүликлейин я-да еке-тәк ягдайда өвренмеклиги, худая гулук этмеклиги хем-де ритуал дәплери ерине етирмеклиги өз ичине аляр.

19-нәжи МАДДА

Хер бир адам эркин дүнийэгарайыша ве оны эркин аян этмэге хаклыдыр. Бу хак хич бир пэсгелчиликсиз өз дүнийэгарайышыңың тарапыны тутмак эркинлигини ве информацияны ве идеялары дөвлет арачаклеринден баглы дәл ягдайда дүрли серишделер аркалы гөзлемек, алмак ве яйратмак эркинлигини өз ичине аляр.

20-нэжи МАДДА

- 1. Хер бир адам паракатчылыклы йыгнанышыклар ве ассоциациялар эркинлигине хаклыдыр.*
- 2. Хич бир адам хайсыдыр бир ассоциация межбуры ягдайда гиризилип билинмез.*

21-нэжи МАДДА

- 1. Хер бир адам гөс-гөни я-да эркин сайланан векиллеринң үсти билен өз юрдуны доландырмага гатнашмага хаклыдыр.*
- 2. Хер бир адам өз юрдунда дөвлет гулугына дең ыгтыярлы гирмэге хаклыдыр.*
- 3. Халкың эрк-ислеги хөкүметинң хөкмүрованлыгының эсасыны дүзмелидир. Бу эрк-ислег вагтал-вагтал ве галп дәл ягдайда гечирилйән, сес азатлыгыны үпжүн эдйән, гизлин ягдайда я-да оңа дең дережедэки башга гөрнүшде гечирилйән, ахшумумы дең сайламак хукугы боюнча гечирилйән сайлавларда йүзе чыкмалыдыр.*

22-нэжи МАДДА

Хер бир адам, жемгыетинң агзасы хөкмүнде, социал үпжүнчилиге, ве хер бир дөвлетинң дүзүмине ве мүмкинчиликлерине лайыктыкта милли тагалмаларың ве халкара хызматдашлыгың үсти билен өз мертебесини ве ыкдысадыетдэки, социал ве медени угулардакы хукугыны өз шахсыетини эркин өсдүрмэге уланмага хаклыдыр.

23-нэжи МАДДА

- 1. Хер бир адам зэхмете, иши эркин сайламага, адалатлы ве оңайлы иш шертлерине ве ишсизликден горалмага хаклыдыр.*
- 2. Хер бир адам, хич хили хукугы кемсидилмезден, дең зэхмете дең хак алмага хаклыдыр.*
- 3. Хер бир ишлейән адам, өзүни ве машгаласыны яшамага долы үпжүн эдйән, герек болса башга социал үпжүнчиликлер билен үсти етирилйән, адалатлы ве канагатланарлы төлеге хаклыдыр.*
- 4. Хер бир адам өз бэхбидини горамак үчин профессионал союзларыдөретмэге ве профессионал союзлара гирмэге хаклыдыр.*

24-нэжи МАДДА

Хер бир адам етерликли чэкленидирilen иш гүнүни ве вагтал-вагтал берилйән төлегли зэхмет ругсатлары өз ичине алян дынч алыша ве бош вагта хаклыдыр.

25-нэжи МАДДА

- 1. Хер бир адам, иймити, гейими, яшайыш жайыны, онуң өзүниң ве машгаласының абаданчылыгыны ве саглыгыны сакламак үчин зерур болан социал гулугы ве герек болан медицина хызматыны шейле хем ишсиз галан ягдайдакы, нэсаг боландакы, инвалид боландакы, дул галандакы, гарран вагтындакы я-да онуң өзүне баглы дәл ягдайда эмеле гелен яшайыш серишделеринден кесилендэки үпжүн эдилмэге болан хукуклары өз ичине алян дурмуш дережесине хаклыдыр.*

2. Эмелик ве чагалык айратын хоссарлыга ве көмеге хукук берйәр. Хемме чага, никалы я-да никасыз догланлыгына серетмезден, бирмеңзеи социал горагдан пейдаланмалыдыр.

26-нжы МАДДА

1. Хер бир адам билим алмага хаклыдыр. Билим, иң болманда башлангыч веумумы билим, мугт болмалы. Башлангыч билим хөкманы болмалы. Техники ве профессионал билим хеммә элгетерли болмалы ве ёкары билим хеммелер үчин, хер киминь башарныгына гөрә, дең дережеде элгетерли болмалы.

2. Билим адамзат шахсыетиниң долы өсмегини ве адам хукукларына ве эсасы азатлыклар болан хорматы өсдүрмәге гөнүкдирилен болмалы. Билим әхли халклар арасындакы, жьынсы ве дини топарлар арасындакы өзара дүшүнүшмеклиге, чыдамлылыга ве достлуга көмек этмели ве Бирлешен Миллетлер Гурамасының парохатчылыгы голдамак боюнча әдйән ишине ярдам этмели.

3. Ата-эшелериң өз кичи чагалары үчин билиминь гөрнүшлерини сайламакда артыкмач хукуклары бардыр.

27-нжы МАДДА

1. Хер бир адам жемгыетиң медени дурмушына эркин гатнашмага, сунгатдан леззет алмага, ылымы прогрессе гатнашмага ве онуң мивелеринден пейдаланмага хаклыдыр.

2. Хер бир адамның ылымы, әдеби ве чеперчилик зәхмети эсасында доредилен ахлак ве мадды бәхбитлери горалмалыдыр.

28-нжы МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияда бейн әдилен хукуклар ве азатлыклар долы амала ашырып билер ялы социал хем-де халкара тертип-дүзгүне хаклыдыр.

29-нжы МАДДА

1. Хер бир адамның шахсыетиниң эркин ве долы өсмеги мүмкин болар ялы жемгыетиң өңүнде борчлары бардыр.

2. Хер бир адам өз хукукларыны ве азатлыкларыны амала ашырған махалында диңе башгаларың хукукларыны ве азатлыкларыны долы ыкпар этмеклиги, ахлагың адалаты талапларыны канагатландырмагы, жемгыетчилик тертип дүзгүни ве демократик жемгыетде умумы абаданчылыгы үпжүн этмек максады билен канун тарапындан кесгитленен чәклендирилмелере сезевар әдилеп билинер.

3. Шу хукуклары ве азатлыклары амала ашырмак Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына хем-де принциплерине хич хили ягдайда гапма-гаришы гелмели дәлдир.

30-нжы МАДДА

Шу Декларациядакы хич бир зат хайсыдыр бир дөвлете, адамларың топарына я-да айры-айры шахсыетлере шу Декларациядакы бейн әдилен хукуклары ве азатлыклары ёк этмәге гөнүкдирилен хайсыдыр бир иш билен мешгүл болмага я-да херекет этмәге берилен хукук хөкмүнде дүшүнүлмели дәлдир.